

Eläkejärjestelmän uskottavuudesta

Sixten Korkman
Jukka Lassila
Niku Määttänen
Tarmo Valkonen

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos

Ismo Risku ja Risto Vaittinen Eläketurvakeskuksesta arvioivat KAK:n edellisessä numerossa (Risku ja Vaittinen 2008) hyvinvointivaltion rahoitusta koskevaa tutkimustamme (Korkman et al. 2007). He kritisoivat meitä siitä, että tarkastelemme yksityisalojen työeläkkeiden rahoitusta erillään julkisten eläkkeiden rahoituksesta. Kirjoittajien mukaan kestävyysanalyysissä olisi perusteltua laskea yhteen yksityisen sektorin ja julkisen sektorin työeläkejärjestelmät (katso myös Risku 2007). Heidän mukaansa se, että yhteenlaskettu maksujen nousupaine on vähäinen, tekee koko työeläkejärjestelmästä rahoituksellisesti kestäväksi.

Nähdäksemme julkisten eläkejärjestelmien rahoituksen odotetulla kevenemisellä ei ole yhteyttä yksityisen sektorin eläkkeiden rahoitusongelmien ratkaisuun. Julkisen sektorin eläkkeet rahoitetaan kaikilta kerättävillä veroilla, joiden kohtaanto- ja kannustinvaikutukset ovat erilaiset kuin yksityisalojen työeläkemaksujen. Sillä, mikä osuus verorahoista menee julkisten eläkkeiden maksuun ja mikä julkisen sektorin muuhun toimintaan ei ole merkitystä sen paremmin sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden kuin työntarjontakannustimienkaan

kannalta. Julkisen sektorin eläkejärjestelmien kestävyysarvio tulee sen vuoksi tehdä pikemmin osana valtion ja kuntien talouden kestävyyslaskentaa, kuin liittää se yhteen yksityisen sektorin työeläkejärjestelmän kanssa. Julkisten eläkejärjestelmien rahoituksen keveneminen toki parantaa osaltaan koko julkisen talouden kestävyyttä, mikä näkyy myös omassa julkisen talouden kestävyysarviossamme.

Vuonna 2005 tehty työeläkeuudistus ja useat muut eläkepoliittiset päätökset perustuvat pelkästään yksityisalojen eläkejärjestelmän ongelmiin, ei yhteenlasketun eläkekokonaisuuden tilanteeseen. Yksityistä ja julkisia eläkejärjestelmiä on kyllä kiitettävästi yhtenäistetty, mutta keskeiset päätöksentekomekanismit ovat erillisiä. Tältäkin kannalta yksityisalojen järjestelmän kestävyuden erillinen tarkastelu on välttämätöntä.

Toinen Riskun ja Vaittisen kritiikin kohde on tutkimuksessamme esillä ollut tavoite maksujen vakauttamiseksi. Heidän mukaansa ei ole itsestään selvää, että kiinteä maksutaso olisi osa parasta mahdollista eläkejärjestelmää. Järjestelmä, jossa maksut joustavat tarvittaessa, voi suojata kotitalouksia paremmin erilaisilta väestö-

ja talousriskeiltä. Olemme tästä samaa mieltä. Se, miltä sukupolvien välisen tulonjaon kannalta paras mahdollinen järjestelmä sitten näyttäisi, on teoreettisesti hankala ja kiinnostava kysymys. Vähimmäisvaatimus hyvälle eläkejärjestelmälle kuitenkin on, että se on siinä mielessä kestävä, että ihmiset voivat luottaa etuuksia ja maksuja koskeviin sääntöihin. Maksukattomallimme on nähtävä tätä taustaa vasten.

Työeläkejärjestelmä ei mielestämme ole nykyisellään uskottava. Yksityisalojen työeläkemaksun odotusarvoinen kehitys osoittaa merkittävää nousupainetta. Lisäksi huomattavasti odotettua suurempien työeläkemaksujen todennäköisyys on suuri. Arvelemme ettei edes odotetun kehityksen mukaisen työeläkemaksun nousun annettaisi toteutua. Menneenkin kokemuksen perusteella joustava elementti väestö- ja talousriskien toteutuessa ei suinkaan ole ollut pelkästään maksut vaan maksut ja etuudet yhdessä.

On tietysti yhtä lailla mahdollista, että asiat menevät odotettua paremmin. Poliittiset pai-

neet kääntyvät silloin pikemminkin etuuksien parantamisen kuin maksujen alentamisen suuntaan. Ongelma on ennen kaikkea siinä, että nykyjärjestelmässä ihmisten on vaikea ennakoida milloin ja miten etuuksia uudistetaan. Maksukattomalli tekisi etuuksista paremmin ennakoitavia. Siksi se tarjoaa kiinnostavan lähtökohdan työeläkejärjestelmän uskottavuuden lisäämiselle. □

Kirjallisuus

- Korkman, S., Lassila, J., Määttänen, N. ja Valkonen, T. (2007), *Hyvinvointivaltion rahoitus – riittävätkö rahat, kuka maksaa?*, ETLA B 230, Taloustieto, Helsinki.
- Risku, I. ja Vaittinen, R. (2008), ”Hyvinvointivaltion rahoituksen riittävyys”, *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 104: 137–139.
- Risku, I. (2007), ”Laskelmia työeläkemenojen, -maksujen ja -etuuksien kehityksestä”, teoksessa *Ikääntymisen taloudelliset vaikutukset ja niihin varautuminen*, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 10/2007, Edita, Helsinki.